

2. Кримчак Л. Цифрові технології як інструмент у діяльності соціальних служб. *Sworld-Us Conference Proceedings*. 2022. No. 1 (usc10-01). P. 4–8.
3. Міхеєва О. Ю. Характеристика комунікаційних технологій у соціальній роботі. Соціальна політика: виклики часу : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., що присвяч. 190-річчя УДУ імені Михайла Драгоманова, м. Київ, 24 квіт. 2024 р. Київ : Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2024. С. 37–40.
4. Bigelow K. M., Carta J. J., Lefever J. B. Txt u ltr using cellular phone technology to enhance a parenting intervention for families at risk for neglect. *Child Maltreatment*. 2008. Vol. 13. P. 362–367.
5. Chan C., Holosko M. J. The utilization of social media for youth outreach engagement: A case study. *Qualitative Social Work*. 2017. Vol. 16 (5). P. 680–697. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1473325016638917> (дата звернення: 10.03.2025 р.)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ НЕЙРОГРАФІКИ У СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ РОБОТІ

Кіліян Юлія

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

kiliyan.yuliia15@gmail.com

Науковий керівник: *Котломанітова Галина*

Постановка проблеми. Сучасний період розвитку української держави потребує детальних змін у процесі навчання та виховання підростаючого покоління. Під час швидкоплинних змін у суспільстві у дітей шкільного віку активно відбувається їх розумовий та психічний розвиток, проте учні іноді втрачають бажання навчатися, особливо у середніх класах. Сучасні школярі потребують інноваційних методів навчання та виховання. Великий інтерес в цьому контексті представляють арт-технології, тому вивчення і використання безпосередньо цієї галузі як інноваційного методу передбачає використання в сучасній освітній практиці низки нових дієвих та ефективних методик.

У сучасному суспільстві все більше зростає інтерес до арт-технологій як інноваційних технологій у навчанні, а також як методу психологічної допомоги шляхом застосування творчості. Арт-технології сьогодні – це напрям сучасної психологічної науки, що стрімко розвивається та стає все популярнішим у професійному середовищі як за кордоном, так і в нашій країні. Цей метод використовується з цілями навчально-виховного впливу та при вирішенні діагностичних, корекційних, психопрофілактичних завдань. Трансформація соціально-політичної, економічної, культурно-інформаційної сфер, суспільства в цілому стимулює розвиток арт-технологій педагогічного та соціально-психологічного спрямування.

Фахівці-практики сьогодні вдаються до потенціалу різних технік та мистецьких засобів арт-терапевтичного впливу. Серед інших застосовується нейрографіка як один із видів ізотерапії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ефективність використання різних видів арт-технологій в освітньому процесі з метою творчого розвитку особистості, вільного самовираження і самопізнання підтверджується широким спектром наукових праць. Це роботи таких авторів, як І. Ільченко (2013); К. Калька, З. Ковальчук (2020); В. Назаревич (2014); О. Тараріна (2019); Л. Терлецька (2016) та ін. Розгляду арт-терапевтичних технологій у соціальній, соціально-педагогічній роботі приділили свою наукову увагу І. Астремська (2017), Н. Грищенко (2014), О. Деркач (2008), Г. Котломанітова (2022-2024), С. Максименко (2018), О. Сорока (2008), О. Федій (2007), Я. Юрків (2007) та ін.

Мета статті - висвітлити техніку нейрографіки як засобу психосоціальної підтримки осіб, означити основні принципові засади використання нейрографіки у соціально-педагогічній роботі.

Виклад основного матеріалу. Нейрографіка – це один із графічних методів арт-терапії, за допомогою якого можна поліпшити свій емоційний стан, зрозуміти та усунути деякі причини проблем. Це новий метод у психотерапії. Його винайшов російський вчений, ректор Інституту психології та творчості, доктор психологічних наук, професор П. Піскарьов (для трансформації свідомості). Він переконаний, що ця техніка підвладна тим, хто є дуже сучасною та актуальною людиною, відчуває своє тіло, прагне змін і руху вперед, намагається, маючи деякий досвід та вміння, втілити мрії за допомогою нового способу, перескладати, перепакувати, переналаштувати те, чим добре володієш. Архітектор та психолог за базовими освітами, він синтезував ті знання у нейрографіці, які вважає «технологією створення дива». Він переконує, що інтелектуальна людина має потребу у праці, яка створена руками, і ця потреба реалізується нейрографікою вишукано, як ніде інде [1, с. 7].

За твердженням дослідників, лінія з'єднана з мисленням і впливає на організм. Людина відтворює їх власною рукою. Нейролінія керує системою мислення, тому що прямо впливає на мозок, який забезпечує функціонування усього організму. Система мислення кодується у різних лініях, а ми кодуємо лінію своїми смислами. Нейрографічна лінія вводить у потік моментально та дає змогу керувати реальністю [1, с. 7].

На думку О. Сагайдак, особливих навичок у малюванні не потрібно, лише бажання. Зміст методу полягає у нейрографічній лінії, яка є абсолютно спонтанною, нешаблонною, не повторює себе на будь-якій ділянці свого напрямку. Адже пряму лінію створила людина, у природі прямих ліній немає [4]. Малюючи такі біонічні лінії, працює дрібна моторика рук, яка безумовно пов'язана з нейронними сітками в головному мозку. Завдяки виконанню таких малюнків процес малювання здатний створювати абсолютно нові нейронні зв'язки в мозку, відтак – змінювати процеси мислення та власну стратегію поведінки. Кожен охочий працює з тим, що йому актуальне у цей час, саме тому ці роботи мають психологічний зміст.

Ще однією технічною особливістю нейрографіки є техніка сполучення та округлення нейрографічних ліній. Так ми зв'язуємо нейрони в єдину мережу.

Адже одним із основних законів нейропластичності (здатності мозку змінюватись) у тому, що активовані нейрони зв'язуються (аксіома).

Н. Калька, З. Ковальчук, Г. Одинцова означили принципи нейрографіки:

1. Образ інтегрує смисли. Образ дає нам змогу зібрати велику кількість смислів в одному зображенні. Приміром, образ будинку інтегрує в собі сукупність смислів, які пов'язані з будинком: дитинство, ігри, батьки, затишок, домашня випічка.

2. Смисли контейнерують стани. У кожної людини є своя унікальна реакція на якесь слово. Скажімо, слово «успіх» викликає чимало почуттів чи переживань, що пов'язані з ним, і це наш досвід, набір емоцій чи уявлень.

3. Проблема створюється розумом. Усе в цьому світі, за винятком людини, живе просто, природно, у потоці. І лише людина, коли думає про життя, сама задає смисли, занурює себе у світ протиріч і дуальності, але така подвійність існує лише в її свідомості.

4. Рішення має якість біоніки. Якісне рішення практично завжди ірраціональне, оскільки вимагає реорганізації нашої свідомості. Рішення – це те, що зсередини резонує з кожною клітинкою нашого тіла, живою природою та сутністю людини. Рішення, яке не проникає всередину, не посилає імпульс до життя – воно не є істинним. І в тому розумінні нейрографіка – це біоключ для вирішення наших завдань.

5. Гармонія призводить до задоволення. Це не лише один із принципів нейрографіки, а один із принципів нашого буття. Кожна людина здатна переживати відчуття гармонії: у стосунках з собою, з іншими людьми, зі світом. А задоволення – це наслідок стану гармонії. Люди, що малюють нейрографіку, мають можливість через досягнення гармонії у своєму малюнку сягати стану задоволеності, а в подальшому – почуття щастя.

6. Усесвіт поміщається на кінчику маркера. Намалювати можна все: минуле та майбутнє, модель стосунків; можна зобразити будь-які почуття – печаль, біль чи намалювати радість та успіх. Усередині однієї системи, одного нейрографічного малюнку за допомогою маркера ми можемо подолати протиріччя.

7. Будь-яке завдання має графічне вирішення. Будь-яке завдання можна перевести в графіку, в символ. І цей символ є основою для візуального мислення. І зміна символу за допомогою нейрографіки дає змогу запустити процеси мислення так, щоб привести нас до вирішення завдання. В цьому розумінні будь-яке завдання – бізнес, особистісні стосунки, внутрішня гармонія – мають графічне вирішення. Графічний алфавіт дозволяє моделювати бажані події в нашому житті.

8. Площина малюнку не має кордонів. Кордони – умовні, адже межі аркуша паперу створені людиною, кимось, хто нарізав цей папір. Але коли ми малюємо якийсь фрагмент свого життя, то насправді малюємо все життя. Тому лінії треба проводити так, ніби кордонів аркуша немає. І жити треба так, ніби меж немає.

9. Світ складається з фігур і ліній. Коли ми проживаємо якийсь фрагмент свого життя, ми створюємо фігури, довкола яких щось відбувається: якісь події,

якась наша активність. Але нам часто не вистачає ліній, які би зв'язали та об'єднали ті фігури, тобто переходу від однієї події до іншої. Життєві фігури та пов'язуючі їх лінії – це життєво важливий процес. Нейрографіка поєднує світ та окремі елементи; нейрографічна композиція – це фігури та лінії, що пов'язують все в єдине ціле.

10. Малювати просто! Насправді це не банальна фраза. Візуальне мислення виникло у свідомості людини набагато швидше, ніж сформувалося мовлення. Малювання – це один із способів вести діалог: з собою, з іншими людьми, зі світом. І в нас та здібність закладена на рівні генів, це вже є всередині нас. І коли ми губимо здібність малювати – ми ніби деградуємо. Нейрографіка допомагає відновити цю необхідну навичку для комунікації [1, с. 8–10].

У нейрографіці існує 8 видів основних алгоритмів, покликаних вирішити завдання, пов'язані з емоційним станом, досягненням мети, моделюванням реальності. На основі основних алгоритмів можна побудувати велику кількість нейрографічних технік. Ніхто точно не може вказати їхню кількість, позаяк метод постійно доповнюється авторськими техніками.

1) Алгоритм «Зняття обмежень»

Це перший, базовий, та найбільш доступний метод. Усуває внутрішні протиріччя, дозволяє зняти обмеження та трансформувати їх у позитивні зміни. Будь-який кейс як послідовний ряд малюнків для досягнення мети чи вирішення проблеми починають саме з цього алгоритму, позаяк він дає змогу «обнулитись», пропрацювати старі травми, вирівняти свій внутрішній емоційний стан, дати відчуття впевненості до подальших змін. Тут дуже доречна технологія округлення кутів, бо ми за рахунок цього трансформуємо свої внутрішні конфлікти, надаємо власній підсвідомості відчуття безпеки.

2) Алгоритм «Нейрографічне моделювання»

У цьому алгоритмі, окрім кіл, активно застосовуємо символи трикутника і квадрата, інколи зірки. Моделювання дозволяє працювати з будь-яким завданням чи проєктом, фактично створюючи бажану реальність. Через моделювання можна уявити різні варіанти та шляхи вирішення в проєктах, як-от у бізнесі чи інших ситуаціях.

Структурний малюнок – це ніби робочий документ, який повинні вміти малювати усі. Такий малюнок завжди композиційно витриманий і набув обертів за виконання.

3) Алгоритм «Енергія кольору. 5 елементів»

Алгоритм ґрунтується на основних принципах давньокитайської філософії «У-Сін», що сформувалась на основі п'яти елементів, які визначають основні параметри світогляду. Використовуючи відповідні кольори, можна вирішити різні завдання, трансформувати ситуації, переходити з однієї стадії розвитку будь-чого в іншу. Часто цей алгоритм використовують у темі здоров'я, розвитку проєктів та багато інших.

4) Алгоритм «Нейроскетчинг»

Алгоритм швидкого ескізу малюнку з використанням нейрографіки. Корисний для використання експрес-вирішення. А також з метою швидкого фіксування моменту життя.

5) Алгоритм «Нейроманда»

Цей алгоритм є поєднанням принципів малювання мандали та нейрографіки. Знаємо, що мандала має сакральний зміст. Якщо у процесі створення ми вкладемо особисті цінності та переваги, вона принесе успіх та сповнення бажань. За малювання нейромандали відбувається глибокий процес гармонізації, адже задіяні 7 рівнів свідомості. Вона швидко змінює стан, дарує відчуття творчого натхнення, спокою, впевненості, умиротворення.

6) Алгоритм «Нейрографіка комунікацій. Стосунки»

Це один із найважливіших і корисних алгоритмів. Дозволяє створювати бажані стосунки з будь-ким чи будь-чим (люди, проекти, справи, інші елементи життя). Через цей елемент можна вибудувати нові стосунки чи гармонізувати ті, що вже існують, виправити помилки минулого, створити нову реальність. Допомогає зрозуміти й усвідомити причини складних комунікацій, виправити їх та налагодити здорові гармонійні стосунки.

7) Алгоритм «Мета. Досягнення. Результат»

Це найбільш мотиваційний алгоритм у нейрографіці.

Він навчає, як правильно формулювати мету. А головне, як намалювати мету так, аби вона провокувала дії та надихала.

Алгоритм активно використовують коучі, психологи, цілителі. Це немов намалювати весь процес, від мети до отримання результату.

8) Алгоритм «Лінія часу»

У цьому алгоритмі йдеться про моделювання подій майбутнього через фігури та композиції. Вивчає дію на особу трьох геометричних фігур. У кожної людини своя доля, проте вона не є незмінною величиною. За основним напрямом присутні безліч ліній, а людина своїми вчинками, думками, духовними практиками може перестрибувати з однієї лінії на іншу.

Лінія часу дає змогу створити свою лінію подій у різних напрямках, пов'язуючи їх з простором і часом. Це наче дорога в майбутнє, дорога успіху [1, с. 14–18].

Отже, працюючи в нейрографіці, слід зважати на силу кольору, адже він може або нейтралізувати ваші почуття та переживання, або навпаки – загострити їх [3, с. 163].

У нинішніх умовах нейрографіку доцільно застосовувати у соціальній роботі з особами, постраждалими внаслідок війни. На погляд фахівців-практиків і науковців, ключовим призначенням вказаної технології є відволікання, занурення клієнта у творчий процес, що допомагає зняти тривожність, вивільнитися від негативних, болісних думок і почуттів, у безпечний спосіб розрядити напруження, досягти оптимального стану рівноваги, мобілізувати механізми саморегуляції та зцілення, активізувати внутрішні ресурси [2, с. 177].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Нейрографіка є одним із новітніх методів арт-терапії. Саме образотворчість, вибудована на

підсвідомому зображенні нейроліній, дозволяє здійснити сублімацію внутрішнього стану, почуттів. Як прикладана методика нейрографіка має перспективи свого упровадження у систему соціальної і соціально-педагогічної роботи з різними соціовіковими категоріями осіб. Подальшого дослідження потребує адаптація методу нейрографіки до роботи з окремими цільовими групами, зокрема тими, хто має травматичний досвід унаслідок війни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Калька Н., Ковальчук З., Одинцова Г. Практикум з арт-терапії : навч.-метод. посіб. Ч. 2. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 148 с.
2. Котломанітова Г. О. Новітні арт-терапевтичні технології у соціальній роботі. *Актуальні дослідження в соціальній сфері* : матеріали XXIV міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 18 лист. 2024 р. / гол. ред. В. В. Корнєшук. Одеса : ФОП Бондаренко М. О., 2024. С. 175–177.
3. Ортинська О. Методика корекційного малювання емоційного стану з використанням методу нейрографіки. *Простір арт-терапії: творча інтеграція та трансформація в епоху плинного модерну* : матеріали XV Міжнар. міждисциплінар. наук.-практ. конф., м. Львів, 16–18 лют. 2018 р. / за наук. ред. А. П. Чуприкова, Л. А. Найдьонові, О. Л. Вознесенської, О. М. Скар. Київ : Золоті ворота, 2018. С. 160–163.
4. Сагайдак О. Використання нетрадиційних технік малювання у роботі з людьми, які пережили травму. *Арт-терапія. Інноваційні психологічні технології* / заг. ред. О. Тіунова, Т. Шейкіна. Вип. 5. Київ–Тернопіль : ЕЕАТА, 2018. С. 61–67.
5. Сорока О. В. Арт-терапія в соціальній сфері. Тернопіль : ТДПУ, 2008. 86 с. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-book-115.html>

ВПЛИВ БАТЬКІВ НА ПРОЦЕС СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДИТИНИ

Кірічек Ірина

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

irinakirichek2016@gmail.com

Науковий керівник: Котломанітова Галина

Постановка проблеми. Важливу роль у соціалізації дитини відіграє сім'я, що є первинним осередком суспільства. У сім'ї дитина отримує перші знання про довкілля, оволодіває необхідними життєвими навичками. Особливо актуальною стає роль родини в сучасних умовах, оскільки наявними стають серйозні зміни умов формування особистості. Це пов'язано як із становленням нового типу суспільства, подоланням тоталітаризму, усвідомленням значущості національних і загальнолюдських цінностей, так із акцентуванням значущості індивідуальної спрямованості особистості, що формується.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання визначення сутності соціалізації, дослідження особливостей її перебігу в умовах сьогодення вивчали